

Stressvrij beleggen

Lieuwe Jan Eilander, november 2016
www.lieuwejan.com

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
Een stukje zelfreflectie vooraf.....	6
1 Inleiding.....	7
1.1 Doel van dit boek.....	7
1.2 Inhoud van dit boek.....	9
1.3 Wat niet behandeld wordt.....	10
1.4 Tips.....	11
2 Beginnen met beleggen.....	13
2.1 Waarom beleggen?.....	13
2.2 Risico's van beleggen.....	16
2.3 Het rendement-op-rendement effect.....	18
2.4 Uw financiële situatie.....	21
2.5 Uw mentale situatie.....	27
2.6 Tips.....	28
3 Beleggen in de praktijk.....	31
3.1 De vijf beleggingscategorieën.....	31
3.2 Obligaties nader bekeken.....	35
3.3 Aandelen nader bekeken.....	40
3.4 Beurzen en indices.....	45
3.6 Beleggingsfondsen.....	48
3.7 Passieve fondsen (ETF's).....	50
3.8 Financiële derivaten.....	54
3.9 De belangrijkste ordertypes.....	60
3.10 Tips.....	62
4 Valkuilen en beginnersfouten.....	65
4.1 Herstel van geleden verlies.....	65
4.2 Speculeren of beleggen?.....	66
4.3 Verborgene kosten.....	71

4.4 Psychische valkuilen.....	75
4.5 Externe valkuilen.....	80
4.6 Gebrekkige strategieën.....	88
4.7 Tot slot.....	96
4.8 Tips.....	96
5 Opstellen van een portefeuille.....	99
5.1 Voordat we beginnen.....	99
5.2 Kiezen van een geschikte broker.....	101
5.3 Het beleggingsplan.....	105
5.4 Moment van aankoop.....	111
5.5 Aandelen selecteren: algemeen.....	116
5.6 Aandelen selecteren: de jaarrekening.....	122
5.7 Aandelen selecteren: benodigde info.....	126
5.8 Aandelen selecteren: de theorie.....	133
5.9 Aandelen selecteren: een voorbeeld.....	142
5.10 Moment van verkoop.....	149
5.11 Het logboek.....	153
5.12 Tips.....	154
Bronnenlijst.....	157
Boeken en documenten.....	157
Proefschriften en tijdschriftartikelen.....	158
Blogs en webpagina's.....	159
Jaarrekeningen voor analyse.....	161
Algemene naslagwerken.....	161
Register.....	162

Voorwoord

Beleggen is een uit de hand gelopen hobby van mij geworden. Ooit kocht ik mijn eerste aandeeftjes Royal Dutch Shell en vanaf dat moment was ik verkocht. Ieder moment voor mezelf wordt zo veel mogelijk gevuld met het lezen van boeken over het onderwerp, het beoordelen van mijn eigen portefeuille of het analyseren van een willekeurig aandeel. Inmiddels ben ik enkele jaren actief als belegger. Toch heb ik zeker in het begin een aantal domme fouten gemaakt die achteraf niet nodig waren geweest. Beleggen is in eerste instantie een kwestie van vallen en opstaan. Helaas heeft niet iedereen de tijd en het geld ervoor over om na het vallen ook daadwerkelijk weer op te staan.

Dit boek is eigenlijk een samenvattend geheel geworden van alle informatie die ik graag had gehad op het moment dat ik mijn eerste stappen op de beurs zette. Wat ooit begon als een hobbyproject is uiteindelijk uitgegroeid tot een volwaardig boek. Beleggen is niet moeilijk, maar u kunt het uzelf wel moeilijk maken. Dit boek is bedoeld om uw eerste stappen zo pijnloos mogelijk te maken.

In ieder geval wil ik u hartelijk danken voor het aanschaffen van dit boek. Dit boek is het resultaat van een aantal maanden 'hard' werken en ik hoop dat u er veel leesplezier mee zult hebben.

Een stukje zelfreflectie vooraf

Ik ben een doodgewone blonde man die een studie chemie heeft gevolgd en daarna een baan als engineer heeft gevonden. Ik heb dus geen financiële of economische achtergrond en ben pas enkele jaren actief als belegger. Daarbij ben ik slechts een mens en allesbehalve helderziende.

Dat ik toch een boek over beleggen schrijf kan misschien wat vreemd overkomen. Wie ben ik om over dit onderwerp iets te mogen zeggen? De vraag is terecht, maar ik hoop dat dit boek het antwoord geeft. De genoemde methodes, adviezen en suggesties zijn gebaseerd op bestaande theorieën die hun waarde door de jaren heen hebben bewezen. Zie ook de toegevoegde bronnenlijst achterin. Dit boek probeert alle solide adviezen te bundelen tot een vlot leesbaar geheel. Uiteraard zal ik op sommige onderwerpen mijn eigen inzichten geven, maar het is aan de lezer om deze inzichten te accepteren of te verwerpen.

Zoals ik zei: ik ben slechts een mens en geen helderziende. Vandaar dat ik de lezer wil vragen om te allen tijde kritisch te blijven, zowel over de inhoud van dit boek als over adviezen van andere mensen. Per slot van rekening gaat het om uw vermogen en niemand anders dan u bent hier verantwoordelijk over. Niemand anders zal de pijn van uw verlies duidelijker voelen. Stressvrij beleggen wil ook zeggen dat u er op moet kunnen rekenen dat genomen beslissingen achteraf juist blijken te zijn. Neem zaken die tegengesteld zijn aan uw eigen inzichten niet per definitie voor waar aan. Verricht onderzoek naar de zaken waarover u twijfelt en trek uw eigen conclusies.

1 Inleiding

Over beleggen bestaan legio vooroordelen. Zo zijn veel mensen van mening dat aandelen eng en gevaarlijk zijn. Het beleggingswereldje zou dan ook alleen voor insiders en rijke mensen zijn. Een spaarrekening wordt als veilig gezien, waardoor veel mensen zich ook nooit zullen verdiepen in beleggen. Waarom extra risico lopen als daar geen reden toe is?

Zeer spijtig, aangezien de meeste vooroordelen zoals gewoonlijk op misverstanden gebaseerd zijn. Het beeld dat hierdoor van beleggen geschetst wordt is dan ook overdreven en geenszins gebaseerd op de werkelijkheid. Toch kan er veel geld verloren worden met beleggen, getuige de vele mensen en bedrijven die ermee failliet zijn gegaan. Meestal hebben ze hun vermogen verspeeld op een manier die allesbehalve lijkt op een intelligente aanpak.

Het is mogelijk om succesvol te beleggen, mits hebzucht en andere valkuilen vermeden worden. Ik ben van mening dat bijna iedereen kan beleggen. Dit boek zal uiteenzetten hoe men dat stressvrij kan doen.

1.1 Doel van dit boek

Als ik beweer dat “iedereen kan beleggen” dan moeten bij die opvatting wel enkele kanttekeningen geplaatst worden. Iedereen

kan beleggen, mits men dat op een verantwoorde manier doet. Het is namelijk bijzonder gemakkelijk om veel geld te verliezen met beleggen. Het is zelfs mogelijk om veel meer te verliezen dan de initiële inleg. Als het over beleggen gaat zijn risico en rendement altijd recht evenredig aan elkaar verbonden. Door veel risico te nemen hebben beleggers kans op mooie rendementen. De waarschijnlijkheid op grote verliezen neemt echter net zo hard toe.

Het doel van dit boek is dan ook tweeledig. In de eerste plaats zal het als introductie dienen voor beginnende beleggers. Voor veel beginners kan beleggen zeer intimiderend zijn. Dit boek moet er voor hen toe leiden dat beleggen minder eng wordt. Hoewel het boek vooral voor beginners is, zullen hopelijk ook ervaren beleggers voldoende relevante informatie vinden. Daarbij is het handig om enige affiniteit met cijfers, tabellen en wiskundige formules te hebben. Dit boek houdt de zaken zo simpel en leesbaar mogelijk, maar voor sommige onderwerpen zullen berekeningen en wiskundige formules niet kunnen ontbreken.

In de tweede plaats zal dit boek als waarschuwing dienen en alle fouten en valkuilen behandelen waar veel beleggers in trappen. Het is zonde om geld te verliezen door fouten te maken die andere mensen al zo vaak hebben gemaakt. De beginnende belegger kan ongestraft van deze fouten leren, zonder daar geld op te hoeven verliezen.

Beleggen is geen kunst en het is ook niet moeilijk. Beleggen kan echter wel een stressvolle bezigheid zijn en mijn hoop is om die stress met dit boek weg te nemen. Bijna iedere beginnende belegger betaalt lesgeld in de vorm van verlies op een bepaalde investering. Met dit boek zou de hoogte van die kosten beperkt moeten blijven. Uiteindelijk moet vermogen gestaag groeien en niet plotsklaps verdampen.

1.2 Inhoud van dit boek

Dit boek bevat in totaal vijf hoofdstukken, inclusief het huidige hoofdstuk. De vier volgende hoofdstukken bevatten de volgende onderwerpen:

Hoofdstuk 2: Beginnen met beleggen behandelt de voornaamste argumenten waarom bijna ieder mens zou moeten beleggen. Daarnaast zal het hoofdstuk de kracht van het rendement-op-rendement effect bespreken en behandelt het effectieve manieren om persoonlijke financiën op orde te krijgen. Beleggen begint bij het correct beheren van inkomsten en uitgaven in het dagelijks leven.

Hoofdstuk 3: Beleggen in de praktijk behandelt de voornaamste beleggingscategorieën, instrumenten en termen waar iedere belegger van op de hoogte zou moeten zijn. Bepaalde instrumenten kunnen door beginnende beleggers beter eerst vermeden worden om beleggen ook daadwerkelijk stressvrij te maken. De risico's en te verwachten rendementen voor een aantal instrumenten en categorieën zullen dan ook uitvoerig behandeld worden.

Hoofdstuk 4: Valkuilen en beginnersfouten probeert de belegger te behoeden voor veelgemaakte fouten. Zo wordt onder andere het verschil tussen speculeren en beleggen uitgelegd. Zelfs ervaren beleggers lijken keer op keer dezelfde fouten te maken. Dit hoofdstuk heeft als doel om de lezer hierover te informeren. Stressvrij beleggen betekent dat veelgemaakte fouten in ieder geval vermeden moeten worden. Van alle hoofdstukken kan hoofdstuk 4 voor beginnende beleggers misschien wel de belangrijkste zijn.

Hoofdstuk 5: Opstellen van een portefeuille is het laatste hoofdstuk en geeft inzichten en adviezen over het opstellen van een gedegen beleggingsportefeuille. Zaken die behandeld worden zijn onder

andere het maken van een beleggingsplan, het bepalen van het aan- en verkoopmoment en het bijhouden van een logboek voor uw beleggingen. Het laatste hoofdstuk brengt alle behandelde zaken uit de voorgaande hoofdstukken samen zodat een solide beleggingsportefeuille kan worden opgebouwd.

1.3 Wat niet behandeld wordt

De voorgaande paragraaf behandelde in het kort de inhoud van dit boek. Toch zijn er ook een heleboel zaken die bewust niet behandeld zullen worden. Om de juiste verwachtingen te scheppen worden deze zaken hier kort besproken. Daarbij wordt ook de reden genoemd voor het weglaten van deze onderwerpen.

Zo zal dit boek vooral relevant zijn voor mensen met een middellange tot lange beleggingshorizon. Een beleggingshorizon is de periode waarin het belegde vermogen niet direct nodig is. De genoemde adviezen in dit boek zijn vooral nuttig voor mensen met een beleggingshorizon van tenminste vijf jaar. Onderwerpen die voornamelijk op de korte termijn interessant zijn worden dan ook niet tot nauwelijks genoemd. Denk hierbij aan speculeren of 'daytraden.' Het boek is dus vooral bedoeld voor de langetermijnbelegger.

Wat ook niet behandeld zal worden is technische analyse (kortweg TA). Met TA tracht een belegger het toekomstige koersverloop van een beleggingsproduct te voorspellen door het koersverloop uit het verleden te interpreteren. Ten eerste hoeft het geen geheim te zijn dat ik geen heil zie in TA. Het voorspellen van een toekomstige koers – ook met behulp van het koersverloop uit het verleden – is in mijn ogen onmogelijk. Meer hierover in hoofdstuk 4. Ten tweede is TA vooral interessant voor beleggers die de markt op korte termijn proberen te timen. Hierboven is echter reeds gemeld dat dit

boek vooral interessant is voor de langetermijnbelegger. Ten derde is het voor een beginnend belegger hoe dan ook ondoenlijk om TA goed te gebruiken. De kans is zeer hoog dat een onervaren belegger de patronen in het koersverloop fout interpreteert. Zeker bij risicovolle beleggingen kan deze fout rampzalige gevolgen hebben.

Verder is dit boek vooral gericht op aandelen en obligaties als beleggingen. Alternatieve beleggingen en beleggingen in vastgoed zullen slechts kort behandeld worden. Ook derivaten en hefboomproducten worden niet uitgebreid behandeld.

Tenslotte zal ook het onderwerp 'short selling' niet behandeld worden. Short selling is het verkopen van beleggingen die men niet in bezit heeft om zo proberen geld te verdienen met een eventuele daling van de waarde. De beleggingen worden meestal gehuurd van een bank zodat deze direct doorverkocht kunnen worden aan een derde partij. Ook short selling is niet interessant voor een langetermijnbelegger. Short gaan in derivaten wijkt hier overigens van af en zal slechts kort genoemd worden.

1.4 Tips

Om dit boek praktisch bruikbaar te maken eindig ik ieder hoofdstuk met een aantal tips. De tips zullen relevant zijn voor de onderwerpen die in het hoofdstuk besproken zijn. De meeste tips zijn bedoeld om de belegger goed op weg te helpen en overhaaste beslissingen te voorkomen. Stressvrij beleggen is niet mogelijk door er overhaast mee te beginnen.

Vandaar dat de tips aan het einde van ieder hoofdstuk adviezen en suggesties geven om de behandelde onderwerpen op de juiste manier in de praktijk te brengen. Mijn hoop is dat hiermee de hoeveelheid beginnersfouten tot een minimum beperkt worden.

Kortweg:

“Bezint eer ge begint!”

En daarmee is de eerste tip in dit boek gegeven.

2 Beginnen met beleggen

Of het doel nou het kopen van een nieuwe auto is of om vervroegd met pensioen te kunnen, bijna ieder mens kan wel een reden verzinnen om te beleggen. Toch zijn er relatief weinig mensen die er ooit zelf mee beginnen. Redenen om er niet aan te beginnen zijn bijvoorbeeld tijdgebrek, geldgebrek of vrees op verlies. Geld op een spaarrekening lijkt vaak een veel veiliger alternatief. Als er al begonnen wordt met beleggen dan laten de meeste mensen het over aan een adviseur of vermogensbeheerder.

Zelf beleggen kan echter voor veel mensen interessant zijn. Voorwaarde daarbij is wel dat een belegger zijn of haar financiële situatie goed onder controle heeft. Het is zeer onverstandig om met geld te beleggen dat bedoeld is voor het betalen van rekeningen of het afbetalen van schulden. Beleggen met geld dat voor verplichtingen bedoeld is zal allesbehalve stressvrij zijn. Dit hoofdstuk behandelt dan ook de voornaamste redenen om te beleggen en hoe een beginnende belegger het beste zijn eerste stappen kan zetten.

2.1 Waarom beleggen?

De stap voor veel spaarders om uiteindelijk te beleggen is vaak te groot. Sparen wordt gezien als relatief veilig en beleggen als risicovol. In eerste instantie is het goed om te beseffen dat u als spaarder ook al belegger bent. Geld sparen valt onder de

beleggingscategorie 'cash' (meer hierover in hoofdstuk 3.1). Enkele voordelen van spaargeld zijn dat het gemakkelijk beschikbaar is en dat het te verwachten rendement (de gemaakte winst op een investering) relatief voorspelbaar is. Het risico is doorgaans laag ten opzichte van andere beleggingen. Toch kleven er ook zeker nadelen aan sparen.

Zo zullen voormalige klanten van onder andere de DSB bank, Fortis en Icesave inmiddels doorhebben dat ook banken financiële problemen kunnen krijgen. De Nederlandse regering staat bij een eventueel faillissement tot €100.000 garant. Mensen met meer vermogen zijn domweg de pineut. Bij een faillissement vallen uitgegeven aandelen en obligaties echter niet onder het vermogen van de bank. Aandelen en obligaties staan op naam van de houder en zullen in dat geval niet verloren gaan. De belegger zal hooguit een bepaalde periode niet bij zijn beleggingen kunnen. Het eventuele koersverlies in de tussentijd is echter wel voor rekening van de aandeel- of obligatiehouder. Een andere kanttekening die hierbij moet worden gezet is dat sommige banken en brokers bepaalde constructies hebben waarin deze garantie wellicht niet zou gelden. Lees daarom altijd goed de voorwaarden bij het openen van een beleggingsrekening.

Naast het feit dat sparen wel degelijk risico's met zich meebrengt is ook het rendement op spaargeld te laag om relevant te zijn. Er zijn twee factoren die het rendement op een spaarrekening al direct tenietdoen, namelijk 'inflatie' en 'vermogensrendementsheffing'. Inflatie betekent dat diensten en goederen over tijd duurder worden. Bij 2% inflatie zal een appel van €1,00 over een jaar €1,02 kosten. Met dezelfde hoeveelheid geld kunnen minder goederen gekocht worden en u gaat er dus qua koopkracht op achteruit. De Europese Centrale Bank (ECB) streeft naar een jaarlijkse inflatie van 2%. Een bescheiden positief inflatiepercentage is stimulerend voor de

economie.

Vermogensrendementsheffing is de belasting die mensen over hun spaargeld en beleggingen moeten betalen. In 2016 is het heffingsvrij vermogen voor iedereen €24.437 (of €48.874 met partner). Over het meerdere deel boven dit heffingsvrij vermogen dient u belasting te betalen. Hierbij gaat de fiscus uit van een fictief rendement van 4% over het meerdere deel en daarover betaalt u vervolgens 30% belasting. Kortweg komt dit neer op 1,2% vermogensrendementsheffing (30% van 4%) over het deel van uw vermogen boven het heffingsvrij vermogen.

Om uw spaargeld niet in koopkracht af te zien nemen dient u dus in ieder geval een rendement te behalen dat hoger is dan de inflatie. Mensen met meer spaargeld dan het heffingsvrij vermogen dienen echter ook rekening te houden met vermogensrendementsheffing. In dat geval is een minimaal rendement nodig van 3,2% om verlies ten gevolge van inflatie (ervan uitgaande dat deze 2% is) en vermogensrendementsheffing (1,2%) te compenseren. Er is op dit moment (2016) echter geen spaarrekening of bankdeposito te vinden die u ook meer iets in de buurt van dit percentage geeft. In principe wordt u in dat geval ieder jaar langzaam armer. Inflatie is ook de voornaamste reden waarom het een slecht idee is om grote hoeveelheden cash voor langere tijd in een oude sok of onder het matras te bewaren. Bovendien bent u alles kwijt in het geval van brand of diefstal...

Vanaf 2017 verandert de berekening van de hoeveelheid belasting die betaald moet worden over uw totale vermogen. Er zijn dan drie schijven. Per schijf moet er een mix van twee percentages (1,63% en 5,50%) aan belasting betaald worden over het bedrag in die schijf. Naarmate u meer vermogen heeft, zult u ook meer belasting moeten betalen. De belastingdienst gaat er in dit geval dus vanuit

dat u meer voordeel heeft naarmate u meer spaargeld en beleggingen bezit. Dat maakt de vermogensrendementsheffing iets eerlijker dan de fictieve 4% rendement waar belasting over betaald moet worden. Daarnaast gaat ook het heffingsvrij vermogen vanaf 2017 omhoog naar €25.000 per persoon. Voor meer informatie over de wijzigingen van de vermogensrendementsheffing verwijs ik u naar de website van de belastingdienst (www.belastingdienst.nl).

Naast het behoud van koopkracht kunnen er meer redenen zijn om te beleggen. Bijvoorbeeld als u vervroegd met pensioen wilt of niet wilt lenen voor die ene mooie auto. Beleggen kan dan helpen om met iets meer risico binnen kortere tijd een hoger rendement te behalen met uw geld dan dat met sparen mogelijk is. Daarnaast kan beleggen voor veel mensen ook gewoon leuk zijn.

2.2 Risico's van beleggen

Bij beleggen zijn rendement en risico recht evenredig aan elkaar. Hoe hoger het gewenste rendement, hoe hoger de risico's die genomen moeten worden om dat haalbaar te maken. Risicoloos een hoog rendement behalen is een utopie. Blijf sceptisch ten opzichte van adviseurs en instanties die anders beweren.

Een groot risico die beleggers lopen is het koersrisico in combinatie met de beweeglijkheid (ook wel volatiliteit) van de waarde van een belegging. De koers is de huidige waarde van een belegging. Koersrisico is het risico dat de belegger loopt als de koers zich negatief ontwikkelt ten opzichte van de prijs bij aanschaf. Het koersrisico neemt toe naarmate de beweeglijkheid van een belegging ook toeneemt. Daardoor kan de waarde van een belegging in korte tijd meerdere procenten stijgen of dalen. Zo is de koers van aandelen over het algemeen zeer beweeglijk en daardoor is het koersrisico bij aandelen groot. Bovendien zijn er veel externe

factoren die de koers plotseling kunnen beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan boekhoudfraude bij een bedrijf waardoor de koers van het aandeel op een dag hard kan dalen. Voor een particuliere belegger komen nieuwsberichten over fraude vaak te laat naar buiten. Het verlies is dan al geleden, voordat er actie op ondernomen kan worden. Daarnaast kunnen bedrijven om diverse redenen failliet gaan en daardoor bestaat er de kans dat een aandelenbelegger 100% van zijn belegde vermogen kwijtraakt. Van alle schuldeisers bij een faillissement staan aandeelhouders helaas achteraan de rij. Dit risico is bij sparen niet aanwezig omdat de Nederlandse staat bij faillissement van de bank in ieder geval tot €100.000 garant staat.

Mensen met beleggingen in het buitenland hebben te maken met een valutarisico. De waarde van een belegging kan in dat geval genoteerd staan in een buitenlandse munteenheid, bijvoorbeeld de dollar. Daalt de dollar ten opzichte van de euro, dan daalt ook de waarde van de belegging. Zelfs als de koers van de belegging in dollars stijgt, kan het valutarisico toch de waarde in euro's laten dalen.

Een ander groot risico dat een belegger loopt is het 'liquiditeitsrisico'. De liquiditeit bij beleggingen geeft aan hoe snel de waarde van een investering is om te zetten in besteedbaar geld. Als u een belegging wilt verkopen dient er ook een koper te zijn om dit voor geld over te nemen. Over het algemeen is het liquiditeitsrisico op aandelen zeer laag. In grote bedrijven is voldoende handel om de belegging binnen afzienbare tijd van de hand te kunnen doen. Er zijn echter obscure aandelen waarin weinig handel is waardoor het liquiditeitsrisico ook hoger is. Beleggingen in auto's en huizen hebben over het algemeen een zeer hoog liquiditeitsrisico.